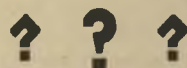

של הצבא המצרי בגדה המזרחית להפריע להתקדמותו. תוך הפניית פניהם אליו. האגם המר, שרוחבו מגיע עד ל-15 קילומטר, היווה מעין חייץ בין הכוחות המצריים שממזרח לתעלה. לבין כוחות צה"ל שממערב לתעלה. המצב בגזרה הצפונית היה שונה בתכלית. שם היו כוחות צה"ל צריכים להתקדם צפונה לאורך הגדה המערבית של התעלה. כשרק התעלה, שרוחבה כ-100 מטר, מפרידה בינם לבין הצבא המצרי שהתבסס בגדה המזרחית. על כוח זה היה להילחם בעת ובעונה אחת משני צידיה של התעלה, כדי להדוף צפונה את הכוחות המצריים משני העברים. בגזרה המזרחית: זו הנמצאת בסניג, היה צורך להדוף את המצרים לפחות עד אגם תימסה. שלחופו שוכנת איסמעיליה, כדי שזנה יהיה מעין כתף וחיץ לכוון התוקף כלפי צפון.

מסיבה זו עוכבל ההתקדמות בגדה המערבית והכוח שהגיע עד למבואות איסמעיליה נאלץ, בעל כורחו, לעצור את התקדמותו במשך ארבעה ימים של לחימה. גם לגבי מצב זה קיימים חילוקי-דיעות בתפיסה בין המשקיפים. יש הטוענים כי לא היה כל צורך לעצור את התקדמות הכוח בגדה המערבית צפונה, כיוון שהדיירה מערבה היתה כל כך עמוקה, שניתן היה להתרחק מהכניסה המצרי שבגדה המזרחית מבלי להיכנס עימו לקרב מגע ולהמשיך בהתקדמות צפונה.

מה האמת בידיעה שפורסמה בעיתון הלוונדוני "סאן" כאילו התעלם האלוף אריק שרון מווטו שהטיל שר הביטחון משה דיין על חציית התעלה חצה את התעלה בניגוד להוראות ולפיקוד צה"ל נודע על חציית התעלה במאוחר כיוון שאריק לא שמר על הקשר?

אין לידיעה זו כל יסוד. הנכון הוא שהיו עיכובים בחציית התעלה אחרי שכבר נתפס ראשי-הגשר. הם נבעו בגלל קשיים בהעברת אמצעי-גישור בצירי התנועה העמריים סים במידבר. כתוצאה מכך אחרי שכבר נסרף הציר בלב הכוחות המצריים. השתתחה העברת כוחות גדולים מע"רבה. יש הטוענים כי היה צורך לעכב את הפריצה הגדולה עד שיוקם גשר ממש על גבי התעלה. ויש הסבורים כי היה די באמצעי הצליחה שהיו קיימים בשלבים הראשונים של הקמת ראשי-הגשר בשטח על-מנת לנצל את יתרון ההפתעה ואת תנופת התצלחה.

יש להניח שנושא זה יהיה אחד הנושאים המרכזיים בוויכוח על ניהול המלחמה ביום בו ניתן יהיה לנהל ויכוח פתוח וחופשי בין כל הנוגעים בדבר.

האם היו חילוקי-דיעות מיקצור עיים בין המפקדים לגבי צורת ניהול המלחמה?

הדבר היחיד שפורסם בנושא זה בישראל היתה הצ"רתו של הרמטכ"ל רביאלוף אלעזר, כי היו חילוקי-דיעות מיקצועיים מה הוא המועד הנכון להתקפה ומתי יש לצלוח את התעלה.

לעומת איסור הפירסום בישראל, החלו כבר עיתונים בחו"ל לפרסם בהרחבה ידיעות האומרות כי היו חילוקי-דיעות חריפים ביותר בין המפקדים. העיתון הפאריזאי לה-פיגארו טוען בכתבה מאת כתבו, איב קיאור, כי כאשר הצטרף האלוף שרון לעמדת הפיקוד, הוא רתח מועם נוכח התפיסות של מפקד השיריון הישראלי וכי המצב הוחמר בשל משבר בין האלופים אריק שרון ושמאל ("גורודיש") גונן. לדברי העיתון לא היה ברור מי הוא מפקד חזית סניג, האלופים שרון, אברהם ("ברן") אדן ואברהם ("אלברט") מנדלר ז"ל, לא צייתו לגורודיש.

האם היה פער בתפיסות המיל-חמה בין המפקדים שהנהיגו את הכוחות הלוחמים בשטח לבין המפקדים שניהלו את המלחמה מן המטות בעורף?

טבעי שיש הבדלי השקפות בין המפקדים הקוראים את המלחמה בשטח, לבין אלה במפקדות העורפיות הקוראים את הקרב מהמפות. עליפי דיווחים וכשהם משי-קפים על המלחמה ממסוקים.

הבדלי תפיסות כאלה קיימים בכל מלחמה. ותמיד יש חילוקי-דיעות מיקצועיים בין בעלי אסכולות שונות, כמו למשל בין מפקדי צנחנים לבין מפקדי שיריון. דבר אחד צריך להיות ברור: מלחמה אינה מישחק שחמט שניתן לנהל אותה בשלוות ליד הלוח ולהניח כוחות כמו שמוזנים כלים על לוח השחמט. תמיד יש עדיפות לאלה הקוראים את הקרב בשטח על אלה החיים אותו עליפי הדיווחים, מדויקים ככל שיהיו.

כיצד יש להתייחס לפירסומים בעיתונות חו"ל לגבי פרשיות שונות שאירעו במהלך המלחמה?

במרבית המקרים יש להתייחס אליהם בהשדנות וספ-קנות, כיוון שהם תערובת של שמועות והצאיראמיות. אולם מצב זה הוא תוצאה בלתי-נמנעת של ההגבלות האמורות המוטלות על העיתונות הישראלית לפירסום החמת במלואה. גם אם אין מדובר ביטחוניים. בלתי אפשרי למנוע פירסום ויכוחים הניטשים בישראל מעיתונות החוץ הניזונה בעיקרה משמועות. כתוצאה מכך גוצר מצב אבסורדי שבעוד לעיתונות החוץ ניתן לנהל

ויכוח על המלחמה. אי אפשר לנהלו בעיתונות הישרא-לית. שלה גישה טובה יותר למקורות המידע.

סביב אילו שאלות נטושות "מיל-חמות היהודים" שזכו כבר בכינוי "מלחמת י"וד בי"וד" על מישקל "מלחמת ש"ין בש"ין" שפירושה מלחמת שיריון בשיריון?

מלחמות היהודים מתנהלות בעיקר בעורף עלידיי אנשים שלא היו מגויימים ולא נטלו חלק במלחמה. ההנהגה המדינית לוחמת על חייה, מנסה לטשטש את אחי-ריותה למחדלים, לשאננות, לביטחון העצמי המופרז ולהחדרת המיפלגותיות לצבא.

כבר מהשלבים הראשונים למלחמה החלו גורמים מסויימים לנהל מסע שיסוי בלתי יאומן, במטרה להלל ולרומם אנשים מסויימים ולבטל, להשמין ולבנות איי-שים אחרים. עוד בתקופה שהמצב הצבאי היה חמור ביותר החל טישטוש בעורף, שהתפשט אחר-כך לשדות הקרב. גורמים שונים הפעילו לחצים וסמכויות כדי לכוון את אמצעי-ההתיקשרות לאפיקים הרצויים להם.

איזה תפקיד היה ל"קציני ההס-ברה" שפשטו בחזיתות?

זו היא אחת התופעות החמורות ביותר של המיל-חמה. שלא היה לה תפקידים במלחמות קודמות. בשלב מסויים היה ניסיון ברור להפוך את מטה ההסברה של המערך למטה ההסברה של צה"ל. כאשר התגלה ניסיון זה, היה צורך לפזר את המטה, או נכנסו לפעולה "קצי-ני-ההסברה" שהיו ברובם על טהרת אנשי המערך.

כך, למשל, היה אחד מ"קציני ההסברה" הראשיים באחת החזיתות. איש מינהל ההסברה, דמות פוליטית ידועה המשתייכת למערך, שאף הועלה תוך כדי המיל-חמה מדרגת רב-סרן לדרגת סגן-אלוף.

"קציני ההסברה" ניסו להסביר בשלבים הראשונים של המלחמה לחיילים ולכתבים את המחדלים שהיו עם פרוץ המלחמה, תוך המצאת תירוצים לכל קושיה. בי-שלבים המאוחרים יותר הוטל על "קציני ההסברה" התפ-קיד להסביר את הפסקת-האש. אולם רבים מ"קציני ההס-ברה", שהם דמויות פוליטיות ידועות, לא הסתפקו בכך. כך קרה שבפעם הראשונה היה תפקיד פעיל לפוליטי-רוקים במתכונת המקובלת בצבא הסובייטי.

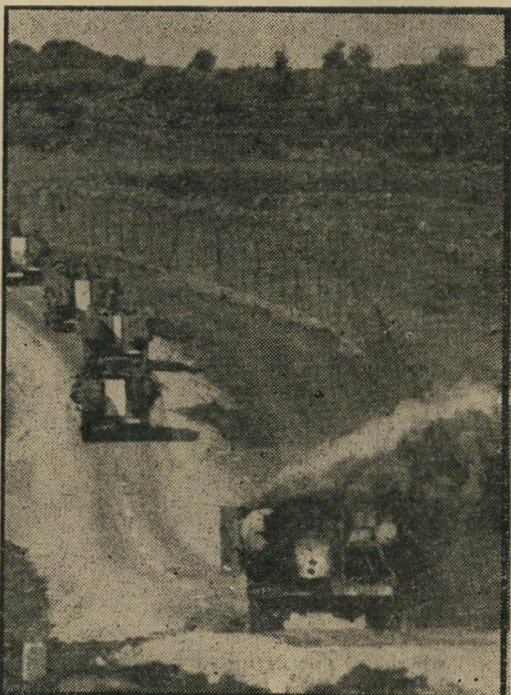
האם השתנתה דמותו של הלוחם הערבי, בהשוואה ללוחמי צבאות-ערב במלחמות הקודמות?

יהיה זה פשע ללא תקנה להתעלם מהשינוי היסודי שחל ברמתם של חיילי צבאות מצריים וסוריה. הניסיון להסביר את השינוי ברמת-הלחימה של הלוחם הערבי רק באימוץ דוקטרינת הלחימה הסובייטית תוך תירגול ממור-שך ובציוד משופר ומשוכלל שעמד לרשותו בשפע, הינו בבחינת הטמנת הראש בחול. אין ספק שגורמים אלה סייעו לשיפור רמתם של החיילים הערבים, אולם אין הם הסיבות היחידות.

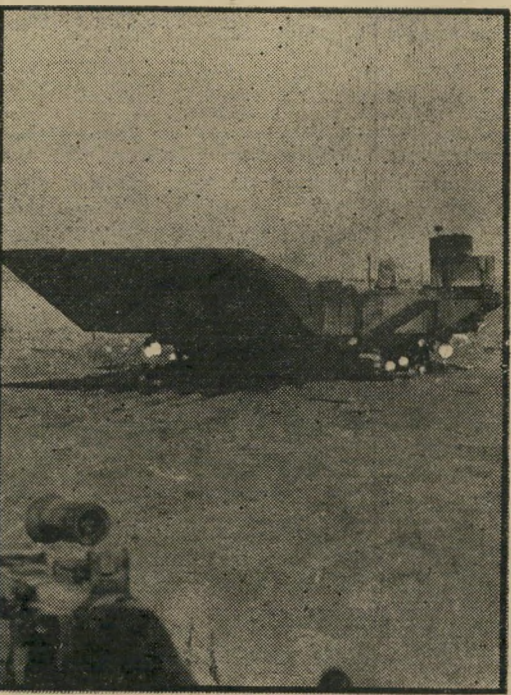
חל שיפור ניכר בחומר האנושי של החיילים הפשור-טים, במיוחד בצבא מצריים. אם עוד במלחמת ששת-הימים ניתן היה לראות הבדלים קיצוניים ברמה בין הקצינים לחיילים הפשוטים, שנבעו מהפער המעמדי והחברתי, הרי במלחמה הנוכחית נסגרו פערים אלה במי-דה רבה.

בי-1967 היה רובו של הצבא המצרי מורכב מפלחים. שיעור האוכלוסייה העירונית והמשכילה, עלה במידה ניכרת בקרב חיילי הצבא המצרי, גרם לשיפור החומר האנושי של הלוחמים.

ותיקי המלחמות הקודמות יכולים להעיד על כך בפה מלא. במיקרים רבים נלחמו יחידות של הצבא המצ-רי בחירוף נפש ובהקרבה עצמית "כמו שדים". הזילווול בכושרו של האויב, וסיסמאות כמו "ערבי נשאר ערבי" או "הערבים ינצחו בשבילנו את המיל-חמות" היו הפעם בעוכרי צה"ל. בין ליקחי המלחמה הזאת חייבת לבוא תמורה קיצונית בהערכת כושר הלחי-מה של החייל הערבי.

האיפול: זחלים ישראלי שנוכע בהפגזה

הצליחה: מדוע עוכבו הדוברות?

האם בעיקבות לקחי המלחמה הזאת יהיה צורך לבנות את צה"ל מחדש?

מוקדם עוד להסיק מסקנות ולהפיק לקחים מפורטים. אבל כבר עתה ברור כי חייב לחול שינוי מהותי בכל תפיסת מבנהו והכשרתו של צה"ל, כערוכה היחידה לביטי-חון המדינה. מצב בו קצינים בכירים חושבים על מישרום פוליטיים וכלכליים שייפתחו בפניהם עם צאתם לשוק האזרחי הוא מסוכן לצבא. מי שראשו נתון בבעיות כאלה ואחרות, שאינן נוגעות ישירות לצבא, מטבע הדברים שאינו מיתפנה כלול לעסוק בבעיות המלחמה, בתחום זה היה כנראה משהו יסודי לקוי בצה"ל. צה"ל אינו יכול עוד להיות סתם קדושה שאסור למתוח עליה ביי-קורת. זוהי אחת האגדות שהתנפצו, כמו אגדת הכאריני-מה של שר-הביטחון שביטחון ישראל תלוי אך ורק בו. המלחמה הזאת הבהירה שלישראל לא היה שרי-ביטחון בכלל. מי שנשא בתואר שר-הביטחון עסק יותר במלחמות היהודים, בארכיאולוגיה, בעסקי-תחשיים וב-הקמת נמלים מאשר בענייני-ביטחון. מתחתיו התפשטה אורית ההסתאבות האופיינית לצבא מנצח. אסור שמצב זה יחזור שנית.

אזה הם רק חלק מהשאלות שניתן היה להציג ולנסות להשיב עליהן במיסגרת המיובנות הקיימות. המשך יביא בגיליון הבא.